

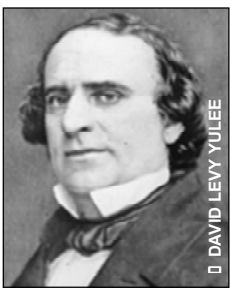
● Primul senator evreu în Camera superioară a Statelor Unite a fost democratul **David Levy Yulee**, reprezentant al Floridei. Fiu al unui evreu marocan, Moses Elias Levy, acesta se înscrie în galeria celor mai importante personalități evreiești din America. Senatorul a reprezentat Statul Florida în perioada 1845-1861. Al doilea evreu în Senatul Statelor Unite a fost **Judah Benjamin**.

● Una dintre cele mai importante atracții culturale ale Atenei este Muzeul Evreiesc al Greciei, situat foarte aproape de centrul metropolei. Muzeul prezintă istoria evreilor din Anatolia până în Veneția și, de asemenea, o istorie generală a regiunii. În expoziții sunt prezentate artefacte, fotografii și costume purtate de numeroasa populație evreiască ce a trăit în această zonă. Una dintre atracțiile muzeului îl reprezintă interiorul reconstituit al unei case evreiești din Grecia, aflată sub dominație turcească. Tradițiile religioase, vestimentare și culinare ale evreilor din Grecia sunt perpetuate și azi, în special de evreii greci stabiliți în Israel.

● **Cel mai** temerar aviator evreu din America a fost **Arthur Weiss**, care a lucrat, alături de frații Wright, la testarea limitelor primelor aparate de zbor. Născut la 14 august 1881, în Rusia, într-o familie cu șase copii, acesta a emigrat în Statele Unite în 1890. Fără o pregătire prealabilă, el a devenit unul dintre cei mai buni elevi ai Școlii de Zbor Wright. A devenit unul dintre cei mai faimoși piloți din perioada de naștere a aviației americane.

● „Sceptrul lui lehuda“ este cea mai populară carte evreiască de istorie, ce a existat până în secolul al XIX-lea. Lucrarea, scrisă de autorul sefard Solomon Ibn Verga, a apărut pentru prima oară în Turcia, în 1553. Aceasta analizează 64 de tipuri de persecuții suferite de poporul evreu din antichitate și până la momentul redactării volumului. Textul face apel la scrieri ebraice și latine și are o valoare antropologică, prin descrierea obiceiurilor populației evreiești din diverse regiuni.

● „Hemdat Israel“ este una dintre sinagogile cele mai frumoase din Istanbul și cel mai interesant sit evreiesc de pe malul Bosforului. Acest lăcaș de cult, construit în 1899, de un arhitect de origine austriacă, este totuși perfect încadrat în atmosfera orientală a regiunii. Șef Rabinul

D. DAVID LEVY YULEE

Germania va deschide publicului arhivele sale despre cel de-al doilea război mondial

După 60 de ani, Germania a decis să facă publică arhiva sa legată de cel de-al doilea război mondial. Aflată în orașul Bad Arolsen, ea cuprinde între 30-50 de milioane de documente și ar putea servi cercetătorilor și istoricilor pentru a obține date legate de soarta prizonierilor din lagărele naziste, de sutele de lagăre de muncă și de concentrare despre care nu s-a știut altceva decât că au existat. Astfel, potrivit directorului Institutului „Yad Vashem“, Yehuda Bauer, vor putea fi cunoscute atât numele unor comandanți de lagăre și ale ajutoarelor lor, cât și ale unor deținuți care s-au aflat în aceste lagăre sau au trecut prin ele.

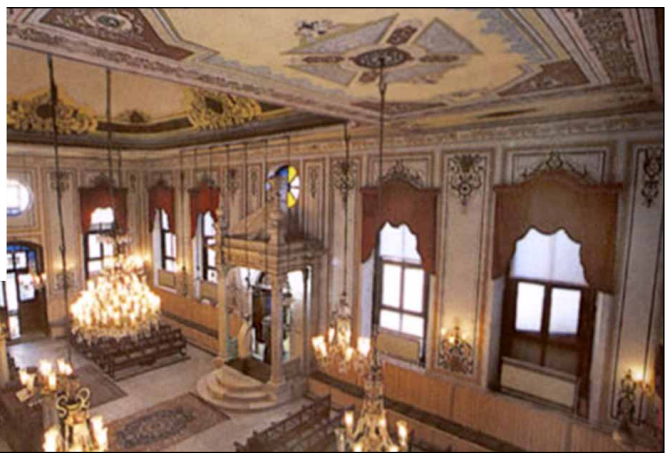
Singura organizație care a avut acces la aceste documente a fost Crucea Roșie Internațională, care le-a folosit pentru a-i găsi pe evreii dispăruți sau decedați, precum și alte persoane persecutate sistematic de regimul hitlerist sau de alte țări din Europa Centrală și de Est, care s-au alăturat Germaniei naziste înainte și în timpul celui de-al doilea război mondial. Naziștii au ținut o evidență strictă a activităților lor, inclusiv ale celor care au vizat eradicarea evreilor europeni. De aceea, deschiderea arhivelor va putea servi și ca bază a proceselor împotriva unor criminali nazisti care mai sunt în viață și care nu au fost identificați până acum. Dar pentru a deschide aceste arhive, nu este suficient acceptul Germaniei. 11 țări, printre care S.U.A. și Israel, controlează circuitul documentelor. Ele vor trebui să voteze dacă vor amenda un tratat din 1995 prin care să se permită istoricilor, familiilor unor victime și altor persoane interesate accesul la documentele și informațiile despre soarta acestora. Decizia va fi luată prin consens și orice țară ar putea bloca accesul. În plus, în cazul unora dintre țări, va fi nevoie și de aprobarea parlamentului.

Decizia Germaniei este rezultatul unor eforturi depuse de 20 de ani de Muzeul Holocaustului, S.U.A., Franța, Polonia și alte țări pentru deschiderea arhivelor, refuzată de Germania sub motivul încălcării vieții private, în condițiile în care legea germană privind acest domeniu este una dintre cele mai restrictive din lume.

Acum Germania a promis că va începe procedurile pentru modificarea acordului pe baza căruia funcționează arhiva. Sarah Bloomfield, directorul Muzeului Holocaustului din Washington, a declarat, într-un interviu, că măsura a venit într-un moment propice, deoarece din ce în ce mai mulți supraviețuitori dispar, iar antisemitismul se intensifică.

EVA GALAMBOS

Cel mai, cea mai...

Imperiului Otoman la acea vreme, Moshe Halevi, i-a exprimat sultanului Abdul Hamid al II-lea nevoia existenței unei sinagogi pentru evreii din acest spațiu. „Hemdat Israel“ s-a născut, deci, din bunăvoința sultanului de a tolera credința supușilor săi evrei.

● Cea mai cunoscută figură evreiască din Italia secolului al XVII-lea, **Joseph Salomon Delmedigo** (născut în 1629) a fost rabin, matematician, astronom și filosof. Această personalitate renaștină, ale cărei scrieri importante pot fi și azi studiate, a văzut lumina zilei în provincia Candia, a studiat la Padua și a trăit în Egipt, Constantinopol, Polonia, Hamburg și Amsterdam.

● Deschizând mai multe adrese de pe Internet, putem observa că unele dintre cele mai interesante site-uri sunt realizate de femei. Naomi Chana, profesoară aparținând congregației reformate, și Allison Kaplan Sommer, jurnalistă născută în S.U.A. și care trăiește în Raanana (Israel), sunt doar două dintre personalitățile care câștigă numeroși cititori pe Internet.

● Pentru a încheia într-o notă mai frivolă, trebuie să amintim despre cea mai... dezbrăcată prezență evreiască. Lindsey Vuolo este prima playmate (vedeta lunii în faimoasa revistă „Playboy“) care a declarat că este evreică și chiar ține de o congregație conservatoare din Statele Unite.

LUCIANA FRIEDMANN

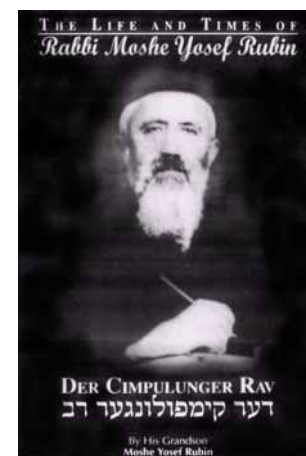
MOSHE YOSEF RUBIN – „Der Cimpulunger Rav“

Am primit recent cartea *Der Cimpulunger Rav*, direct de la autorul ei, Moshe Yosef Rubin. Coperta cărții mi-a spus imediat despre ce este vorba și am simțit o mare emoție, pe care încerc să v-o împărtășesc. L-am cunoscut în copilărie, la Câmpulung, orașul meu natal, pe Rabinul Rubin, acest mare om, iubit și stimat de toți evreii, dar și de neevrei, pentru cultura, probitatea și cumsecădenia sa. Sigur că nu am vorbit niciodată direct cu el, dar bunicul și tatăl meu, care erau religioși, îl apreciau și la fiecare ocazie aveau numai cuvinte de respect și laudă pentru Rabinul Rubin.

Născut în jurul anilor 1895, la Siret, în inima Bucovinei, dintr-o dinastie rabinică renumită, a studiat cu mari învățați și a dobândit o cultură iudaică impresionantă, încât, la vârsta de 17 ani, a scris prima sa carte, o traducere românească a operelor marelui Malbim, și la 19 ani două cărți proprii - *Yad Yosef*, un comentariu din Ghemara, și *Dorash Moshe*, din Halaha. La Câmpulung a fost ales rabin în 1923. A fost căsătorit cu Sara și a avut un fiu, Schmelke. Între timp, rabinul a urmat și studii seculare la Universitatea din Cluj, pe care le-a terminat cu o teză despre „Libertatea voinței umane“. Nu pot și nu este cazul să rezum cartea despre viața acestui mare om. Dar trebuie să pomenesc un eveniment din viața lui care m-a marcat în mod deosebit și pe mine. În ziua de Iom Kipur a anului 1940, după instalarea guvernului legionar, s-au făcut percheziții în toate casele evreiești, sub motivul că evreii ar ascunde arme. Nici casa noastră nu a fost omisă, fiind înjosită. Rabinul Rubin a fost luat chiar din sinagogă și, după percheziție, el și fiul său au fost înhâmați la o căruță și puși să ducă astfel tot ce s-a considerat suspect în casa lor (alimente, îmbrăcăminte etc.) la sediul legionarilor, „casa verde“ din oraș. Toată lumea - evrei și neevrei - a fost indignată de acest act de blasfemie la care a fost supus rabinul nostru. După două zile li s-a dat drumul, dar trebuie să mărturisesc

că acesta a fost numai începutul celor suferite de evreii din orașul meu natal. Până la primirea acestei cărți nu am știut prea multe despre ce s-a întâmplat în continuare cu familia rabinului. Știam numai că nu au fost deportați. Acum, din carte, am aflat că de fapt el a avut doi fii, că după cele întâmplate de Iom Kipur, toată familia s-a mutat la București și că aici, în anii grei ai războiului, Rabinul Rubin a fost unul dintre cei mai activi, care s-au luptat pentru ajutorarea celor deportați în Transnistria. Alături de Rabinul Alexandru Șafran, a luat legătura cu mai marii Bisericii Ortodoxe și Catolice, cu Nuntialul Papal și cu Regina Mamă, realizând lucruri aproape incredibile pentru acea vreme, ocupându-se și de evreii refugiați din Polonia și Ungaria, pentru emigrarea lor în Palestina de atunci. Cu unul dintre vapoare a plecat și fiul său cel mare, azi eminent medic de chirurgie cardio-vasculară la Montreal. După multă trudă și peripeții nu tocmai plăcute, în 1948, Rabinul Rubin, soția și fiul cel mic au emigrat în Statele Unite, unde s-au reintălnit cu cei puțini, din numeroasa sa familie, care au mai rămas după Holocaust. Aici el și-a continuat cu mult succes activitatea rabinică și a decedat în 1980. Fiii și nepoții continuă cu cinstite în diverse domenii activitatea acestei dinastii. Sunt recunoscătoare Asociației Câmpulungenilor din Israel, în special domnului Yosef Klein, care i-a dat adresa mea autorului (nepotul rabinului, care-i poartă și numele) și în acest fel cartea mi-a putut parveni.

Dr. MIRJAM BERCOVICI

Hilde Domin – receptivitatea față de durere

Urmare din pag. 12

La ceremonia funerară, în Peterskirche, la care a asistat un public numeros, am remarcat prezența unor pastori protestanți, am reținut momentele

de muzică religioasă și discursurile de doliu. S-au citat cuvintele ei de mărturisire. Să fii evreu nu înseamnă atât recunoașterea unei afinități a credinței, nici proclamarea unei apartenențe de neam, ci, mai degrabă, aderarea la o comunitate de destin. Ea nu a ales afilierea, a fost mai mult împinsă să se pronunțe, fără să fie în prealabil întrebată. S-a străduit ulterior să se ridice la altitudinea opțiunii declarate. Cam la fel caracterizează Sartre conștiința iudaică, constrânsă să se întrebe despre sine și să ofere o replică la o năvală. Mi-am adus aminte de orele de conversație petrecute în casa de pe deal, cât era de pătrunsă de imagistica răspândită în cărțile sfinte, cum a cultivat câțiva prieteni corelegionari ca Paul Celan, Nelli Sachs, Rose Ausländer, Erich Fried, care era tălcul descrierilor dedicate Ierusalimului și mormântului lui David. Nimic sectar nu se strecura în apelul de fraternizare [...]. O

spun de la început, pledez pentru mitologia evreului cu orizontul deschis, pașnic, tolerant, receptiv la suferință [...]. Lăudând capacitatea de a construi, de a se apăra, de a lepăda eterna postură de victimă, nu ar fi potrivit să dispară, ca trăsătură definitorie, și aspirația spre comuniune. Admir energia și vitalitatea unor combatanți care nu mai sunt mistuiți de tremurul îndoielii, au depășit inhibiția de inferioritate, nu renunță însă la profilul complementar, al insului îndopat cu carte, blând, îngăduitor, un apostol al coeziunii celor slabi. Acesta e descotorositor de prejudecata că înrolarea politică sau partizanatul religios au prioritate. În acest sens invoc și pilda Hildei Domin.

Am prețuit la Hilde Domin, cum am subliniat, receptivitatea față de durere (nu numai a celor de același sânge). Un prieten al poetei, Paul Celan, istorisește cum a declarat în 1952, la o ședință a Grupării 47, poemul *Todesfuge*. Glasul său prea moale, ritmul sacadat, imagistica teatrală au stânenit recepția. Celan a fost descumpănit când a descoperit opacitatea unor cărțurari reputați care n-au sesizat dinamica aparte a versurilor despre război, despre doliu, despre fatalitate. Metafora centrală era laptele negru pe care în chip monoton îl beau cei umiliți, sclavii moderni. Îl beau la prânz, dimineața și seara, îl beau, îl beau. Pentru Celan, dar și pentru Hilde Domin, tulburătoare e concretetea suferinței ca și decolarea spre visare (părul de aur al Margaretei și cel de cenușă al Sulamithi).

De Iom Haatmaut, MENDI RODAN distins cu Premiul „Israel“

În Israel s-a anunțat că în acest an, de Ziua Independenței, dirijorul **Mendi Rodan** va primi Premiul „Israel“, acordat de-a lungul anilor unor mari personalități culturale.

Născut în 1929, Mendi Rodan și-a început studiile de vioară la Iași, sub îndrumarea profesorului Mircea Bârsan, apoi trece la Conservatorul din București (Academia Regală de Muzică). Încă din anii studenției devine concert-maestru al Orchestrei de Cameră a Radiodifuziunii sub bagheta lui Constantin Bobescu care îl remarcă și îl susține. În 1953 a devenit la rândul său conducătorul orchestrei. Și-a desăvârșit studiile cu Constantin Silvestri. În 1958, depune cererea de plecare definitivă în Israel și este concediat din funcția de dirijor la București, găsindu-și un loc la Bacău. Abia în 1961 ajunge în Israel, unde a devenit dirijor al Orchestrei Filarmonice, al Orchestrei Simfonice Radio Israel, a fondat Orchestra de Cameră de la Ierusalim ș.a. A făcut turnee în numeroase țări ale lumii (Austria, Anglia, Germania, Franța, Belgia, S.U.A., Australia, Japonia, China, Norvegia, Suedia, Mexic, Africa de Sud), a concertat cu Arthur Rubinstein, Rostropovici, Isaac Stern, Daniel Barenboim, Perlman, Radu Lupu etc. A desfășurat activități pedagogice, de îndrumare, a primit o serie de distincții în Israel, Belgia, S.U.A. Conduce Orchestra simfonică din Beer Sheva, de care este legat sufletește. După 1989, a fost invitat de câteva ori în România, unde a dirijat lucrări de George Enescu ș.a. Într-unul din interviurile acordate, a declarat că nu a uitat niciodată locurile natale și nici pe prietenii din România. (B.M.M.)